

MILBIK JÓZSEF

Olé, hopp... Brávó!

Fullasztó meleg, por nyelte, nyárvégi nap dilemmáz – lüktető csöndjét vihar söpri, de vaj’ mi jó azután? Isten háta mögött, a füledtség kútmély lapályán száraz sárgöröngy-tenger hömpölyög, düledező falu piheg szikcserepes alján. Néptelen utcáin néhány kókadt lombú eperfa senyed, rajtuk unalmas gerle bűg, az udvarokon megtojt tyúk kárál, ócska sparhelteken soványka ebédek főnek.

A keskeny, makadámköves országúton rövid, ekhósszekérkaraván baktat. Kínkeservvel a faluszéli libalegelőig vánszorog, ott hívatlan-kelletlen letáboroz: makacs szamarai tapodtat se lépnek tovább. Túlélésért küzdő vándorcirkusz, folyton s reménytelenül szerencsét próbálni bolyong távoli városból másik messzibe, közben (kábult eltévedtében...) útba ejt kevés nagyérdemű falut. A grémium dönt: értékes helyre értünk, igényes-műértő nép lakja, sátrat húzunk, néhány felejthetetlen produkciót adni maradunk pár napra. A karikába vert cölöpökre hamar ütött-kopott ponyva kerül, középen kész a páholyok ölelte manézs, köröttük szűk padsorok. Szabadon engednek szamarat, kecskét, apró-cseprő díszbaromfit, kipányvásszák a rozoga púpos tevét, lánchoz kötik az almát majszólo páviánt – e népes társaság ma az aktuális állatszám... Oroszlán, tigris, medve kocsivászonra festve üvölt régi dicsőséget, gömbön táncol, tűzkarikán ugrik, annyi van, alig fér – hiába, a múlt szép!

Gyorsan híre fut jövetelüknek, az összes kicsi-nagy izgatott kíváncsian vár: ilyet nem látott a falunk, itt még mutatványos sose járt. Miféle furfangos varázslás készül? És délutánszám lankadatlan műsorra lót-rohan: szórakozik, töltekezik – nyomorát felejtendő. Csöppet se zavarja, a kasszás nő bűvész, fakír, idomár, egyszemélyes zenekar a konferanszié, s akrobata, zsonglőr, bohóc a jegyszédő.

Persze a csoda most is, itt is három napig tart. Lanyhul a lelkesedés, fogy a pénz, ürül a nézőtér. Pedig maguk se hiszik, a cirkusz karrierje csúcsán... E hullám nem hagyható, hát kupa-tanácot ülnek reggelig. Gyurika, a világ (itteni) legkisebb embere ötletez: a jámbor parasztzsebből elkopott a pengő, katorásszunk háza táján: nincs apelláta, a játék neve: barterező! Liszt, tojás, zsír, krumpli, zab, széna, kolbász, szalonna, libatoll, kacsatoll, bármi jegyre váltható (ami a közeli városka piacán tovább adható...)! Hej, pörög a mesekerék, tódul az ember, kacag-ragyog, realitásérzék-vesztett mámorba szédül. Ám ahogy üresednek a csűrök, kamrák, ismét apad a közönség! No, evés közben megjött az étvágy, Gyurika komiszul keménykedik: bővül a cserekereskedelem, gyereknek öt, felnőttnek tíz cső kukorica a belépő. Naná, hogy dübörög a mesekerék, páholy, padsor, mind kevés, már állóhelyért tolakodik, visong, tapsikol a nép! S kábultában gyalázatba zuhan: ennyi lopást a falu még nem élt, boldog-boldogtalan előbb a saját, majd a szomszéd kertjét járja éjszakánként, kórócsörgéstől, kutyaugatástól-vonítástól zeng a környék, miközben a templom hülten kong: az Úristen pappal, haranggal magára maradt. Amikor tompul az érdeklődés, Zoli bohóc, arcán hőség-től mázolódo festékekkel, rikácsolva jár falut: a porondon mától meglepetés attrakció! Valóban, az ezerszer elunt műsor végén az egyszemélyes zenekar fals ütemére szemerkélni kezd a cukoreső. Megbolydult méhkassá lesz a nézőtér: porba vetődik gyerek-felnőtt a manna-cukorkaszemekért. Hamis fanfár zúg, a tömeg egymás hegyén-hátán tolong, a sátor recseg-ropog, dülöngél az átpasszolt mutatványtól... Természetes, újból alább hagy a kedv, Zoli bohóc izzadtan, festékpacásan hisztériázni indul: óriási szenzáció, ma (csak ma!) sosem látott vér-fagyasztó dráma! Tényleg, az ismert számok után éles dobpergés inti hallgatásra a fulladásig fülledt, alkonyi derengésben úszó sátrat. A bemondó önként jelentkező fiatal legényt hív középre. Nyakigláb Balogh Miska bátorodik oda. Terpeszt vetve, hátul kulcsolt kézzel, nyegle göggel feszít. Néma csend lepte áhítat-ámulat, sejtelmesen színes-csillagos köpeny suhan

– mellé surran Gyurika. Kéri, feküdjön a földre terített varázsszőnyegre, hunyja le szemét s Ő a szép-könnyű halál rejtelmébe ringatja. (Síri csend terül, Balogh Juliska ijedtében haza menekül.) Miska szót fogad, hosszú percekig kínlódik-sűrűsödik a misztika. Váratlan gongütés, a csend ájulásig mélyül. Gyurika a mozdulatlan test fölé tartott karral körbeugrálja azt. Artikulátlanul üvölt hozzá: a legény halott, elvitte a kaszás! Ekkor a bejárat függönyei közé vág, beléjük gabalyodik egy hórihorgas, tébolyultan ordító sötét alak, hatalmas kaszájával erre-arra suhintván. Gyurika menten holtá vált, a rémült közönség sikolt, egymást tapossa-lökdösi, fejvesztve menekül. Sátáni káosz lesz úrrá, mikorra a függönyökből kitepi magát az őrjöngő Balogh Mihály: csúf ördögfatty, adok én neked halált, keljél, Miska fiam, ne bolondozz, lódulj innen hazafelé, míg agyon nem üt apád!

A szélhámos cirkuszos banda az éj leple alatt összerámolt, hajnali kakasszóra lopva elosont a faluból. Napkeltekor a bábmész nép értetlenül állja körül, bambán nézi, siratja a mágia hült helyét, az ő torzsig rágott-taposott libalegelőjét. Soká, kövéren tűző napsütésben eloldalog dolgavégezetlen, felnéz a vakhomályú égre s legyint: lehet, lesz vihar, lehet, nem. Eperfán unalmas gerle bűg. Udvarok üresen, sparheltek fűtetlen – elfogyott mindenük kultúra-éhségükben.

Szenteste-délutáni töredék

Rózsaszín álomporral hintett, fogvacogtató téli alkony. Csi-tuló szél s madár mind fészkére száll, aludni tér. Az utolsó szán is hazasuhan a jó-tapodott havon, távol hallik már a lódobogás. Nagy hegy tövében mély hóba süppedt, kicsi házikó. Parány ablakán épp alig hunyorog valami gyöngye, imbolygó-sercegő gyertyafény. Csodavárók benn, kemence-melegén ...

Ingyenesen letölthető irodalmi kiadványok, kötetek a
Poéta Irodalmi Portálon: <http://poeta.hu/ingyen>